

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu
Häälekandja

Ilmub
üks kord kuus

TELLIMISE HIND:

1 aasta peale . . . Kr. 2.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine „ 3.—

Toimetis ja talitus asub:

TALLINN, RATASKÄEVU TÄN. 22
Avatud kella 12—2 Telefon 433-26

Üksiknumbri hind 20 senti

KUULUTUSTE HIND:

1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 20.—
1/4 lehekülge . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naise“ga — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75

September 1930

Nr. 9

IV aastakäik

Abikaasade õiguslike vahekordade korraldamisest.

Eesti Vabariigi seadusandlus on seni vastavalt meie oludele ümber korraldanud abieluinstituudi üksikuid osasid. Nii on abieluseadusega 27. oktoobrist 1922. a. korraldatud abiellu astumise eeltingimused, abielu maksusetuse ja lahutamise tingimused, perekonnaseisu seadusega 12. novembrist 1925. a. on määratud kindlaks abielu sõlmimise vormiline külg. Tähtsam osa abielu õigusest, nimelt abielu sõlmimise mõju kindlaksmääramine abikaasade isikliste ja varandusliste vahekordadele on kavatsatud reformeerida uue tsiviilseadustikuga, mille eelkava perekonnaõiguse osas tsiviilkomisjonilt lõpulikult vastu võetud.

Abikaasade õiguslike vahekordade korraldamist on peetud seadusandluse raskemaks ülesandeks, sest tuleb ju siin arvestada ühelt poolt nende ülesannetega, mis abielul kui ühiskondlisel algrakukesel on täita vastava riiklise korra juures, teiselt poolt aga isiku vabaduse põhiprintsiipidega. Kuivõrd need ülesanded meie eelkavas on lahendust leidnud ajavaimu ja otstarbekohasuse seisukohalt, püüan selgitada käesolevas töös.

Kuigi meil üldiselt on tunnustatud hädavajaliseks abikaasade õiguslike vahekordade ümberkorraldamist, on sellest vajadu-

ELISE ARON,

meie esimesi naisjuriste, praegu registreerimis-
asjade juhataja kohtu- ja siseministeriumis.

E. Aron, üks meie väheseid kõrgemaid nais-
ametnikke on kõrvaloleva kirjutise autor. Preili
Aron on alati suure huviga jälginud meie uue
perekonnaseaduse väljatöötamist ja esines selle-
kohase referaadiga tänavusel õigusteadlaste päe-
val. Kuna eeloleval naiskongressil uus perekonna-
õigus kindlasti on tähtsaimaks arutusalaks, on
soovitav, et kõik naised juba kongressi eel tut-
vuneksid uue seadusekava põhilausetega. Ära-
toodud referaat siin pakub selleks soodsama
juhuse.

sest mitmeti aru saadud. Ühed näevad selle vajaduse rahuldamist juba selles, kui tuuakse abikaasade õiguslikkudesse vahekordadesse enam selgust ja süsteemi ning asetakse toimiva seaduse mitmesugused vara vahekordade süsteemid ühe seadusliku süsteemiga kogu vabariigi territooriumil. See arvamine kajastub meie tsiviilkomisjoni tööväljas, nimelt 1926. a. trükkis ilmunud teisel lugemisel vastu võetud perekonnaõiguse eelkavas. Teiselt poolt nõutakse aga abikaasade õiguslikkudes vahekordades põhjalikku reformi, nõutakse arvestamist tänapäeva ökonoomilise ja ühiskondlik-poliitilise olukorraga, eriti aga naise õigusliku seisukorraga avalikus elus. See arvamine on leidnud osalist vastukaja tsiviilkomisjoni lõpulangemisel vastuvõetud muudatustes perekonnaõiguse eelkavas. Lõpulangemisel vastuvõetud eelkava ei ole ükskõikseks jäänud elunähetele, ta on neid normeerinud, kuid ta ei ole julenud muuta põhiprintsiipi abikaasade õiguslikkude vahekordade korraldamisel. Ka uus eelkava baseerub mehe ülemvõimu printsiibil, kuigi selle võimu ulatuse, võrreldes toimiva Balti Eraseadusega, kitsenduseks on toodud eelkavasse rida reegleid, nagu seda teevad Šveitsi tsiviilseadustik 1907. a., Saksa tsiviilseadustik 1896. a. ja Ungari abieluseadus 1894. a. Meie eelkava § 356-das leiame meie mehe ülemvõimu printsiibile järgmise väljenduse: „Mõlemil abikaasal on ühine otsustamise õigus kõigis perekondlike kooselamise käivas asjades, eriti ka perekondlike elukoha ja korteri määramises.

Lahkuminekute korral on mehe otsus mõõduandev. Kui mehe otsus on oludega põhjendamatu, siis lahendab küsimuse naise palvel kohus.” Siit nähtub, et eelkava ei nimeta meest otsekohese perekonnapeaks ja abielulise kooselamise esindajaks, nagu teeb seda Šveitsi seadustiku § 160 ja 162, vaid eelnõu, andes otsustamise õiguse mehele lahkuminekute puhul on järgnenud Saksa tsiviilseadustikule, mille paragrahv 1354 lausub: „Mehel on otsustamise õigus kõigis abielulise kooselamise kohta puutuvais asjus, eriti tema määrab elukoha ja korteri. Naine ei ole kohustatud mehe otsust täitma, kui mees oma otsustamise õigust kurjasti tarvitab.” Meie eelkava redaktsioon on küll nähtava liberaalsusega, kuid sisuliselt sama ulatusega. Ei saa ju anda eelkava esimesele lõikele, mis kõneleb mõlema abikaasa otsustamise õigusest kõigis perekondlike kooselamise kohta käivais asjades, juriidilist tähendust. See on vaid soovivaldus mehele, et tema enne kui otsustab ühiseid perekonnaasju, peaks nõu ka nai-

sega. Kuid ta võib seda mitte teha, sest tagajärjed on ühed ja samad — lahkarvamistel on mõõduandev mehe otsus. Naisel on aga ühine otsustamise õigus perekondlikes asjades siduv, sest ainult siis saab tema seisukoht otuseks, kui ta sanktsioneeritud mehe otsusega. Eelnõu kindlustab seega mehele ülemvõimu mainitud paragrahvis ettenähtud otsustamise õigusega eelnimetatud seaduste eeskujul. Tekib küsimus, kas leiab mehe ülemvõimu printsiip põhjendust tegelikust olukorrast ja kas vastab ta tänapäeva arusaamisele abielust?

Abikaasade õiguslikkude vahekordade arenemine on käsil käinud naise õigusliku isiku arenemisega. Ajajärgul, kus õigus põhjenes jõul, oli arusaadav naise alistuv seisukord perekonnas, sest naise looduslikud ülesanded elu edasikandjana on kujundanud temast füüsiliselt nõrgema poole. Selle ajajärgu kultuuri algastmel, — tuletame vaid meelde Rooma patriarkaalset perekonda, ei olnud naisel isegi isiku õigusi. Ta oli õiguse objekti seisukorras. Mõistagi, ei esinenud naine ka abielu sõlmimisel siis poolena, teda rööviti või osteti, lkuna pooltena esinesid peigmees ja pruudi isa. Kultuuri arenedes omandas naine isiku õigused, kuid ta jäi alluvasse seisukorda perekonnas. Ta oli mehe eeskoste all, kui vähearenenud inimolev. Tänapäev sõlmib naine abielu iseseisva poolena, kuid abielu kestel on ta isiklikud ja varanduslikud õigused suurema osa riikide seadusandlustega piiratud mehe eeskoste tõttu, mille jäljed avalduvad ka meie eelkavas. Kui keskaja majapidamise viisid võimaldasid naist jääda kodusesse kitsasse ringi ja tema osavõtt tulutoovast tööst ei olnud tingitud perekonna ülespidamise vajadusest, siis oli mõistetav, et mees kui enamkogenenud, esitas maja ja naist väljaspool koduseid piire. Masinatööstuse tekkimisega on muutunud olukord, elav võistlus turgude pärast, saaduste valmistamiseks odava tööjõu otsimise, on põhjustanud asjaolu, et esimeses järjekorras isiklike tööga perekonna ülespidaja ei suutnud üksinda perekonna tarvidusi rahuldada. Naise intensiivse osavõtu perekonna ülespidamisest kirjutatakse ette tekkinud majandusline olukord. Siit pärit on ka naise psükoloogiline ümberhinnang oma võimiste ja ühiskondlike väärtuste suhtes ja tema teadlikud emantsipeerimise püüded. Perekonnaelu sotsiaalsete aluste ümberhinnang ei ole mõjuta jäänud ka seadusandlustes. Naise nõndanimetatud „võtmeõiguse” kõrval omab naine mõnede riikide seadusandlustega õiguse iseseisvalt,

ilma mehe nõusolekuta, kohustada end teenistuseks ja elukutseliseks tööks väljaspool kodu. Esimene sarnane seadus ilmus Inglismaal 9. augustil 1870. a. (Ameerikas 50 aastat varem). Temale järgnesid Rootsi 1874. a., hiljem teised Skandinaavia riigid (Soome 1889) jn mõned keskeuroopa riigid (Ungari, Saksa ja teised). Naise osavõtt välisest tööst on toonud kaasa naise koduse töö hinnangu. Modern seadusandlused ei pea naist enam armuleiva sööjaks, vaid perekonnale ülespidamise eest kaashoolitsejaks. Seadusandluses leidis see seisukoht väljendust esimesena Rootsi abieluseaduses 1920. a., temale järgnesid teised Skandinaavia riigid. Ka meie eelkava on selle seisukoha osaks võtnud ning väljendab seda § 359-das järgmiselt: „Kumbki abikaas on kohustatud varaga, isikliku tegevusega kodus ja väljaspool igaks oma võimist mööda kaasa aitama abielulise kooselamise ülespidamise soetamisel. Naine toimetab eestkätt kodust majapidamist. Abielulise kooselamise ülespidamiseks loetakse seda, mis on tarvilik abikaasade ühiseks majapidamiseks, lastekasvatamiseks ja kumbagi abikaasa eritarviduste rahuldamiseks.” Ka on tunnistanud eelkava üldreeglina naise õiguse valida elukutset ja äritegevust. § 359² lausub: „Kumbki abikaas on õigustatud teostama isiklikult elukutset või äritegevust, kuivõrd see ei ole kahjulik teise abikaasa heale nimele või lastekasvatamisele.” Siit näeme, et meie eelkava on otsekoheselt tunnistanud tõsiasja, et naise töö kas kodus ehk väljaspool seda, on perekonna ülespidamise huvides sama tähendus kui mehe töö. Kuid eelkava ei õigusta ega kohusta ainult kumbagit abikaasat perekonna huvides tegutsema, vaid ta teeb ka kumbagi poole selle eest vastutavaks. Eelkava § 358 leiab see järgmise väljenduse: „Kumbki abikaasa kohustab ka teist abikaasat oma toimetustega, mis harilikult sõlmitakse perekondlise kooselamise igapäevaseks majapidamiseks ning lastekasvatamiseks. Teise abikaasa kohustamist eeldatakse, kui oludest ei järgne teisiti.” Kui nüüd eelkava järele on kumbagil ühesugused õigused ja kohustused perekonna ülespidamise suhtes, siis millele põhjeneb mehe ülemvõim perekondlikes asjades? Prantsuse *code civil* kuulsad kokkuseadjad põhjendasid mehe eestkoste õigust naise vaimlise ja füüsilise vähemarenemisega. Vaimliselt ja füüsiliselt arenematu inimolevus nõuab ju kaitset, ning seda tuleb anda mehel naise eestkostjana väljaspool kodu ja kodus naise ülespidamisega. Sama seisukoht, kuigi pehmemal ku-

jul, väljendub Balti eraseaduses. Ungari abieluseadus 1894. a., Saksa ja Šveitsi tsiviilkodeksid ja Vene tsiviilseadustiku eelkava tunnistavad põhimõtteliselt naise tegevõimet, kuid jagavad temale umbusaldust perekondlikes küsimustes, lubades neid otustada mehel kui perekonnapeal. Mehe ülemvõimu põhjendavad Šveitsi tsiviilseadustiku eelprojekti valmistaja prof. Huber ja Vene tsiviilseadustiku eelnõu koostajad sellega, et mehel lasub seaduse järele kohustus perekonna ülespidamisel ja sellepärast peab temale kindlustatud olema perekonnas teatud ülekaal (Projekt semeinavo prava, vtoraja redaktsia s objasneniami 1904. lehek. 62), samased põhjendused toovad ette Saksa ja Ungari teadlased (Almasi, Kohler, Schmidt). Meie tsiviilkomisjon ei võinud juba juriidilise järjekindluse mõttes tugeida Prantsuse *code civil* motiividele, sest tunnistab ju eelkava põhimõtteliselt abielunaise tegevõimet, kuna aga vallaline naine on eraõiguslikes elus täiesti üheõigusline mehega. Ei oleks ju ka looduslike arenemise käiguga kooskõlas arvamine, nagu oleks 20-aastane vallaline naine füüsiliselt ja vaimliselt enam arenenud, kui tema ise või igaks teine naine hilisemas eas abielus. Ka teiste eelpool mainitud seadustikkudele toodud põhjendustega ei saa eelnõu suhtes arvestada, sest kohustab ju eelkava, nagu eelpool mägime, mõlemaid abikaasasid perekonda ülespidama, selletõttu kaotab tegeliku tähenduse mehe õigus määrata elukohta ja korterit ja naise kohustus mehele järgneda uude elukohta. Naise keeldumine minemast mehe uude elukohta ei peaks enam olema lahutuse põhjuseks, nagu see ette nähtud eelkava § 338-das. Kuid võidakse ju väita, et kuigi eelnõu on tunnistanud mõlema abikaasa kohustuseks perekonna ülespidamise, tegelikult siiski mees suurema koorma kandja on ja sellepärast temal teatud eesõigused seadus peab kindlustama. Kuigi välja minna perekonna ülespidamise kitsast mõistest ja mitte sellest, mis eelkavas määratud, siis ei ole meie olukorras võimalik leida ka selle väite põhjendust. Ilma statistiliste andmete ette toomata, on meil igalühel teada, et meie maa majapidamiste suuremaks sissetuleku allikaks on piimamajandus, miline tegevusharu toimub perenaise tegelikult juhtimisel ja osavõtmisel. Ka linna vaesemates perekondades on harilikuks nähteks, et mehe kõrval ka naine tegutseb tulutoovas töös. Erandnähteks on perekonnad, kus naisel võimalus jääda ainult koduse majapidamise juurde.

Leidmata põhjendusi mehe ülemvõimule perekonnas tema ülespidamise kohustustes perekonna vastu, kas ei ole siin mõõduandvad lihtsalt praktilised kaalutlused, et hõlbustada abielulist kooselu ja hoida ära kolmandate isikute segamist perekonna asjadesse? Rääkimata sellest, et ainult ühe abikaasa õiguste olverdamine abielulise kooselu huvides praktilistel kaalutlustel äärmiselt ebaõiglane nähe, leiame selle väitele vasturääkivaid kaalutlusi, mis küsitavaks teevad selle printsiibi praktilise tähtsuse. Nagu eelpool ette toodud eelkava § 356 järgneb, ei ole mehel otsustamisõigust mitte kõigis naise tegevusesse puutuvais asjades, vaid otsustamisõigus on ainult perekondlise kooselusse puutuvais asjus, kuna isiklistes asjades võib otsustada naine täiesti iseseisvalt. Eelkava aga ei loetle, milliseid asju peab ta perekondlise kooselu kohta käivaiks. Nende asjade seast nimetab ta ainult abikaasade elukoha ja korteri määramist. Tähendab mehe otsustamise alla käivate asjade arv oleneb täiesti abikaasade subjektiivsest arusaamisest ja asja lahendamisest kohtus. Despootiline mees võib anda kõigi naise toimingutele perekondlise tähenduse, kuna energiline naine võib tunnistada kõik oma toimingud isikliste liiki, peale eelkavas nimetatud elukoha ja korteri määramise. Et sel alal kokkupõrked ja arusaamatused võimalikud, ei ole kahtlust. Toon siin huvitava näite, kui võrd lahkuminevad on isegi saksa teadlaste arvamised naise isikliste ja perekondliste asjade suhtes. Saksa teadlased Wolff ja prof. Schmidt (Familienrecht § 31 VI, Bürgerliches Recht) avaldavad arvamist, et naise kirju tuleb lugeda tema isiklikeks asjadeks ning mehel ei ole neid õigus avada oma võimu põhjal, prof. Kohler (Graždanskoe pravo germanii, lehek. 327) sellevastu väidab, et mehel on õigus avada naisele adresseeritud kirju, sest ainult sel tingimisel võib ta kodust kontrollimise või järelvalve õigust teostada. Nii arvamised naise kirjade asjus. Et haigus on täiesti isiklik nähe, on vist üldine arvamine, kuid saksa riigikohus 14. aprilli 1901. a. otsuses on seletanud, et mees võib oma võimu põhjal nõuda naise saatmist haigemajja. Kus aga lahkarvamised olemas, seal on mõeldapääsematu kohtu ja kolmandate isikute vahelise segamine. Sellepärast langeks ära ka see praktiline kaalutlus, nagu soodustaks mehe otsustamisõigus perekondlistes asjus abikaasade üksmeele jaluleseadmist ja hoiaks ära kohtu ning kolmandate isikute segamist perekondlistesse asjadesse.

Samuti ei ole tingitud mehe ülemvõimu printsiip kodanikkude eetilistest vaadetest ega riiklise korra alustest, vaid ta on otse neile vastukäiv.

Ilmasõda ja temale järgnevad revolutsioonilised murrangud ja üldine majandusline kitsikus on laiemates kihtides sügavalt muutnud arusaamist naise isiku tähtsusest ühiskondlik-ökonomilises ja perekondlises elus. Maksab vaid meelde tuletada, et naine ilmasõja ajal täitis frontid seljataga ülesandeid, mida seni oli peetud ainult meeste võimetele vastavaks. Ta asetab meest kodus ja väljaspool seda. Siit võrsus naise isiku täielise sõjajärele tekkinud riikide põhiseadustes. Nii määrab meie põhiseaduse § 6: „Kõik eesti kodanikud on seaduse ees ühetaolised, ei või olla avalikõiguslikke eesõigusi ja paheõigusi, mis olenevad sündimisest, usust, soost, seisusest või rahvusest.” Saksa vabariigi põhiseaduse § 119 määrab eriliselt veel abikaasade õigusliku seisukorra perekonnas, nimelt, et mõlemad sugupooled on abielus üheõiguslised. Eesti naise poliitilised õigused on süvendanud laiemates rahvakihtides arusaamise, nagu oleks naine ka eraõigusliselt mehega üheõigusline. Raske on mittejuristile selgeks teha, et abieluline maksva Balti eraseaduse järele on mehe eestkoste all ja et seda seisukorda ei ole muutnud põhiseadus. Harilikult suureliku loomulikule mõistusele on see vastukäiv nähe, et naine koduses kitsas ringis on piiratud oma tegevuses, kuna aga avalikõiguslistes vahelkordades, mis nõuavad isikult suuremaid arenemise eeldusi, on ta täieväertusline kodanik. Kui võrd ebanormaalseks peetakse mehe ülemvõimu instituuti praeguse arusaamise järele, näitab ka see asjaolu, et mõned pastorid vabatahtliselt abielu õnnistamisel on loobunud meest nimetamast perekonna peaks, kuna teised ei tee seda abiellujate palvel.

Nagu ajaloo andmed näitavad, on perekonna korraldus olenev vastava ajajärgu ühiskondlik-poliitilisest konstruktsioonist. Vanaaja patriarhaalne perekond oli poliitiline üksus, kus perekonna peava suveräänse võimule allusid kõik perekonnaliikmed, samuti ka naine, — keskaeg oma jerarhilise võimu korraldamisega on soodustanud mehe täielise eestkoste püsimist, kuna aga uuemaaja õigusriikide korraldused on kaasa mõjunud mehe võimu järkjärgulisele vähendamisele perekonnas ja naise õigusliku isiku ühevääristamisele. Ja kuigi mõne demokraatliku riigi ennesõjaaegsed seadusandlused on korraldanud

abikaasade õiguslised vahekorrad mehe ülemvõimu printsiibil, siis on see teatud määralt tingitud olnud naise avalikõiguslisest positsioonist. Ei või unustada, et Šveitsi naisel veel tänini puuduvad poliitilised õigused, sellega puudub ka vastolu Šveitsi naise eraõiguslise ja avalikõiguslise seisukorra vahel. Hoopis teistsugune on Eesti naise õiguslik seisukord. Perekonnaõiguse eelkava maksimaalkamisel oleks naine samuti kui praegu avalikõigusliselt üheõigusline mehega, samuti ka vallasena eraõiguse alal, kuna aga abielunaisena peaks ta alistuma mehe tahtele ka siis, kui see tema tõekspidamistele vastu käib ja kui ta kohtuteel ei taha oma seisukohta kaitsta. Et sarnane kahepaiksus abielunaise õiguslikus seisukorras ei või olla kasuks naise kui isetegeva riigikodaniku kasvatamisel, siis peab järeldama, et mehe ülemvõimul korraldatud abielu on vastolu meie riiklase korra põhimõtetega ning ei soodusta ühiskondlise algrakukeseisena meie demokraatliku riigikorra süvendamist ja kindlustamist.

Järelduseks kõigile eeltoodule tuleb tähendada, et eelkava § 352, mis annab mehele otustamisõiguse kõigis perekondlises koostamise kohta käivais asjades lahkarvamise korral, ei ole tingitud tegelikust olukorrast, vaid tema sissevõtmine põhjeneb ainult ajaloolisel traditsioonil.

Enne kui asun abikaasade varaõiguslik-

kude vahekordade vaatlemisele, peatun lühidalt eelkava § 357 juures, mis kõlab järgmiselt: „Mõlemi abikaasa ühiseks perekonnanimeks on mehe perekonnanime. Ühisele perekonnanimele võib abielu registreerimisel mõlemi abikaasa suhtes ja mõlema nõudmisel juurde lisada naise senise perekonnanime, kui sellega hoitakse ära viimase kadumine naise sugukonnast.” Siit näeme, et eelkava küllaldaselt ei hinda naise nime, tema kõrge isikupärase omandusena. Ta lubab küll ühisele perekonnanimele, mehe perekonnanimele, mehe nõusolekul, naise senist perekonnanime juurde kirjutada, aga siis kui mees keeldub nõusolekut andmast, kaotab naine oma senise perekonnanime. Rääkimata sellest, et eelnou seda isikupärast omandust naise juures alahindab, kujuneb naiselt nime äravõtmine eriliseks karistusabinõuks. Eelkava § 347 teine lõige lausub: „Kui aga naine tunnistatakse lahutuses süüdlaseks pooleks, siis võib kohus mehe palvel naiselt ära võtta mehe perekonnanime, niisugusel korral saab naine tagasi perekonnanime, mis temal oli enne sellesse abielusse astumist.” Et meie praeguses ühiskondlik-ökonomilises seisukorras ka naise nimel tähtsus, ning vastu tema tahtmist nime muutmise võib kahju tuua tema eraõiguslises seisukorras, ei tekita vist küll vastuvaidlusi. Äärmiselt ebaõiglane on naisele ka see eelkava seisukoht, et tema perekonna-

Kirjanduslik veste.

Kirjanduslikke uudistooteid.

Eesti Kirjanduse Seltsi huvitavas „Eluloolises seerias”, millele sellega tähelepanu juhime, ilmus hiljuti teos, mis vististi õige laialdase lugejaskonna leiab, — mitte üksnes noorsoo seas, kellele nimetatud seeria väljaanded esmajoones on määratud. Teose pealkiri on Stephan Fodor: Edison, leiutaja elukäik. Tõlkinud on selle A. Luik. (Hind 1 kr. 75 s.)

Raamat on „eluloolise seeria” seni ilmunud numbritest vististi kõige aktuaalsem, käsitlelles oleviku huvidele kõige lähedalseisvat isikut. Lihtsas, napilt-asjalikus sõnastuses antakse selge ja kujukas ülevaade Edison'i elust, s. o. peamiselt Edison'i teotsemisest uurijana, katsetajana ning leiutajana, sest töö ja teotsemine on selle suurvaimu tähtsaim elu sisu. Kuigi välispidine sündmustik pole kinoliselt kirju, haarab raamat ometi seeismise pinget ja põnevusega, kaasa kiskudes ja kaasa elama sundides rohkem kui mõni

keskpärane romaan. Eriti soovitatav on teos poistele ja noormeestele, keda enam huvitavad tehnilised probleemid — ja nende kaudu ka suure leiutaja isik.

Sisuliselt mitte nii tihe, sõnastuselt enam pinnapealne, kuid oma aine tõttu siiski paeluv teos on Karl Rumor-Asti reisukirjeldus: Palava päikese ja fantastilise usu maal. Reisukirjad Tseilonist ja Indiast, I osa: Tseilon. („Looduse” kirjastus, Tartus; hind 1 kr. 40 s.) Tseiloni kaardi ja paljude piltidega rikastatud raamat annab soraval, kergesti loetaval kujul ülevaate autori Tseiloni- ja India-reisu esimesest osast; nagu autor järelesõnas ise tähendab, on raamatu käsikiri rutuga kirjutatud „hotellides, raudteel, vaksalites.” See on jäljed jätnud ka sisule; pärast reisu kodus kirjutatud reisukirjeldus oleks ehk saanud tihedam, kirjandusliku tootena väärtuslikum, — kuid praegusel kujul antud kirjeldused on vahenditumad, annavad muljed värskemalt edasi. Värskus aga on reisukirjelduste suurimaid voorusi.

nime, mida ta abiellumisel omanud ja mida ta näiteks lahutatud naisena kannab, ei tohi ta edasi anda oma väljaspool abielu sündinud lapsele, vaid see omab naise neiupeölve nime (eelkava § 461).

Asudes abikaasade vara vahekordade vaatlemisele eelkava järele, selgub, et ka siin mehe võimu huvides on naise õigusi piiratud. Ka siin on tsiviilkomisjon üldiselt küll

püüdnud pehmendada põhiprintsiibi mõju, sisse võttes määrusi, mis kaitsma peavad naist varaõigusliselt mehe omavoli vastu. Kuid kas eelkava abikaasade varavahekordade korraldamisel on õiglaseid ja otstarbekohaseid tagajärgi saavutanud, püüan alljärgnevalt selgitada. (Järgneb.)

E. Aron.

Kodu ja kool.

Kasvatusteaduslikul nädalal peetud referaadi mõtteid.

Kasvatusteaduslikul nädalal, mille korraldab Eesti Õpetajate Liit möödunud augustikuul Tallinnas ja mis möödus ligi kolmetuhandelise õpetajatepere kõige elavama osavõtu tähe all, seisid huvide keskpunktis kooliuuenduse küsimused, üldõpetus kolmes esimeses algkooli klassis, Dalton plaan, Decroly süsteem ja kuidas veel nimetatakse kõiki neid uuenduspüüdeid kooli ümber. Näitus, mis oli korraldatud ühes nädalaga, andis kujukalt ülevaate, mis tuleb mõista nende nimede all ja leidis elavat tähelepanu niihästi õpetajate, õpilaste kui vanemate poolt.

Ühe tähtsama punktina niihästi Balti riikide õpetajate konverentsi kui ka mainitud

nädala päevakorras seisis kodu ja kooli vahekorra loomise küsimus. Kui kooli uuenduse püüded alguse võtavad õigest iratundest, et senine kool oma puht-teoreetilise ettevalmistusega elust maha on jäänud ja nüüdisaja differentseerunud ühiskonnale ei suuda anda iseseisvalt endale paika rajavat liiget, siis kodu ja kooli tiheda koostöö vajadus sama õigele veendele, et ka kõige paremad kooli püüded võivad jääda tagajärjetult õhku ripuma, kui neid ei jaga, ei hinda ega toeta omapoolt kodu. On ju kodu see paik, kus pannakse alus inimese hinge ja vaimu kujundamisele.

Mispärast on meie praegune kool elust

„LUB” sarjas on viimisel ajal ilmuma hakanud ka pikemaid, mitmest numbrist läbiulatuvaid töid, mis paljuile lugejatele kindlasti meeldiv peaks olema. Viimse sellase uudisena oleks märgitav (LUB nr. nr. 130—133) Gustav of Geijerstam'i romaan: Raamat väikevellest (Rootsi keelest tõlkinud A. Leinberg). Kuigi mitte suurvaimude liiki kuuluv, on Geijerstam ometi tunnustatud kirjanik; ja „Raamat väikevellest” on tema parimaid teoseid. Pisut naiselik-tundeliselt kirjutatud teos pakub ehk erilist huvi just naislugejatele oma nukra põhitooniga. Aineks on naise- ja emarmastus, õnneliku kodu lagunemine kahekordse surma läbi; paeluvaimaks kujuks väike, vaimult varaküps, noorukene hauda varisev poisike. Lõpumuljeks: alistuv loobumus, mis lugejas ei tarvitse tekitada siiski meeletu tühjusetunnet, kuna alistuma panevad inimest võimsamad jõud.

„Looduse” kroonise romaani sarjas viimena ilmunud uudistoode on Austria kirjaniku Gustav Meyrink'i müstiline ro-

maan „Golem” (saksa keelest tõlkinud Johan Lõhmus), mille mõnigi lugeja vist käest paneb täielise nõutuse-tundega. See teos tekitas omal ajal (ilmus a. 1913) suurt sensatsiooni; arvustus ja lugejaskond jagunes mitmesse leeri, — ühed ülistasid teost otse ilmutisena, teised nimetasid seda peaegu jaburduseks. Nüüd on uued ja suuremad sensatsioonid „Golem'i” ammu tahaplaani tõrjunud, kuid see on jäänud huvitavaks raamatuks paljude teiste huvitavate ja huvitavamate seas. Maailmakirjanduse väljapaistvamaid teoseid eestikeelses tõlkes pakkuva kirjandusliku sarja numbrina on teos tervitatav: mida mitmekülsem ja mitmepalgelisem selle sarja üksikute annete kogu, seda paremini täidab see oma ülesannet. Keda moodne fantastika huvitab, see leiab „Golem'is” omapärase fantastika-õie, — seda kõitvama võib olla, et teos väga paljud küsimused lahtiseks jätab.

„Looduse” kroonise romaani eeskujul on krooniseid romaane välja andma hakanud ka kirjastus „Elu” Tallinnas, mis seni tuttav

veidi maha jäänud? Sellepärast, et õpetus neis toimub veel endises, mitu aastakümnet tagasi kindlaks kujunenud sihis ja enamasti ka vaimus, praegune demokraatlik kord aga nõuab oma liigetelt teistsugust ettevalmistust elule. Demokraatliku korra erinevus endisest seisab selles, et ta kõiki ühevääristab, seisuse, sündimise eesõiguste ja soo vahesid kaotades oma liigetele kõige rohkem annab, ühtlasi aga neilt kõige rohkem nõuab. Ta nõuab neilt mitte vähem kui täit teadlikkust osavõttus riiklikust elust ja veeretab igapähele oma osa vastutusest üldise heakäekäigu eest. „Vaba tee igapähele” tõusuks kuni ülimate tippudeni — on demokraatliku korra loosungiks. Sellepärast tuleb ühiskonnal hoolt kanda, et iga tema kodanik ellu kaasa saaks tarviliikud vaimlised relvad selleks. Mis ongi kasvatustöö ülesanne.

Nüüdisaja noorsoole tehakse raskeid etteheiteid. Teda süüdistatakse kõlblises lodevuses, ideaalide puudumises, kerges, pealiskaudses ellusuhtumises, lõbuhimus, algatuse ja püsiva töövõime puuduses. Oleks viljatu küsimus, kuivõrd need etteheited on põhjendatud ja kes on süüdlane noorsoo languses. Peame meeles pidama, et nüüdisaja noorsugu on maailmasõja põhjustatud vaimlisest murrangust läbi käinud, laostunud hinge ja ainult veel silmapilgule elava põlve saadus. Kahtle-

mata sündis maailmasõjas suurim vaimline murrang, mis kunagi üle on elatud.

Kui sinnamaani kodanikuvooruste põhilused olid kindlaks kujunenud valemis: „usu ja karda jumalat, armasta ligemist ja teeni isamaad”, valemis, mis andis valmis ideaalid ja õilsad traditsioonid kasvatusel, siis maailmasõda näitas kohutava selgusega, kuivõrd ebakõlbline on vastolu sõnade ja tegude vahel. Mis jumalausk võis jääda püsima, kui jumalakodade purustamine haubitsatega äkki oli kujunenud jumalameelepäraliseks teoks! Mis jäi järele ligemisearmastuse õpetusest aparaatide käsitanisel, millest sadaviiskümmend pauku minutis võis saata armsa ligemise pihta! Mis pidid tundma patriotismi ülimate hüüdsõnade nimel surmasaadetud, kui üle nende peade hõljus samadest ilivatest hüüdsõnadest puhast kasu lööjate kahuri vabrikantide verine internatsionaal! Kui kõik kokku variseb, mis pühaks ja vankumatuks peetud, mis jääb siis veel järele peale elamise silmapilgu naudingule, silmapilgu töotusele!

Jõudnud äratundele, et meie noorsugu on igasugu hingelise pideme kaotanud põlve peegelpilt, selguvad õieti meie määratu suure kohustused selle noorsoo vastu. Kui osakenegi kõigest noorsoole etteheidetavast peaks olema tõsi, on ühiskonna süü oma noorte ees määratu ja tuleb kõige tõsisemalt asuda küsi-

oli väikesekaustaliste väga viletsasti tõlgitud, enamasti alaväärtuslike teoste kirjastajana. Kroonise romaani esimese numbrina ilmub „Elu”, Octave Mirbeau romaani „Piinade aed”, mis pole muud kui ilmselt spekulatsioon lugejate madalamate instinktide meelitamisega. Sellase kirjandusega lugejaid koguda ja kõita pole ühelegi kirjastusele auks. Loodetavasti leiab „Elu” peatselt, et sellase kirjanduse tõlkimine ka t u l u k s ei ole ning valib omale väärikamaid ülesandeid!

Mollis Püü.

Sügistoovid.

Nurmele.

Olen armunud nurmesse, nurme suurjuuksesse avarusse. Sinestlen liikkurid viljakorvi, mis üksmeelselt hõljuvad tuules siia-sinna hällitades latvades paisuvaid terakesi.

Paitan helluses kõrrekehi, mis ulatuvad mu kätte piirkonda, paitan eemalfeisvaidki — pil-

guga. Mõtuda nende lähedusse ei jõanda; ei raatki kallata nurme avarusst, tema kumerat, fobedat emaltliku rinda, mis kasvatab külluses toitu inimesele, lojusele ning hiiresle ja walgalegi.

Suurmeelselt waitides annab nurm ära enda lapsed, — kuldkollased valminud wiljapead, faades wastutajaks waid ebaaroomilist wäetist, — prahti, millist inimene wuudu ei taipaks mahutada kuhugi.

Nurm imeb mustust, inimene nautib walget niijuleiba — nurme heldusest.

Nurm ohwerdab fogu oma wara ning puhkab jumalikus rahus, siis, kui jügistorm aaleb wihafelt ta lagedaks piigatud nõlwadel, nagu taga wõttes rõõmituid nurmelappi — wiljapäid.

Nurm ei jäta näilga kedagi. Ent inimene on ahne: põfend pungil täis leiba, fälwep pragitemas wilja rohkusel all — faebab ja hädaldab ta ifka weel kehwa raasta üle.

Ragu puul krohmitsel, ahnitseb inimene, kuni langeb põrmu, furniits muljutuna oma enese faakkandami riski all. . .

Wihkan inimpuusti, jumaldan heldet nurme. Sumaldan kõike, mis imbritseb nurme: kuld-

muse lahendamisele, kuidas heaks teha se-
nist võlga, kuidas kasvatada teistsugust, pa-
ramat ja ideaalsemat põlve.

Meil on vaja uut põlve. Meil on vaja pa-
rima kehalise tervisega varustatud, avarat
sotsiaalset ideaali — ühiskonna edasiviimise
kohustust täiuslikumate, paremate vormide
poole — tunnistavat, elutahtelist, elujaata-
vat, algatusrikast ja töördõmulist noorsugu.
See ülesanne näib esimesel vaatlemisel ras-
kem, kui meie jõud üldse suudab kanda.
Selle ülesande raskus on ületatav ainult siis,
kui ühinevad kodu, kool ja seltskond.

Ükski neist kolmest ei saa teha tagajärje-
kat tööd, voolida noort inimhinge ideaalile
vastavalt, kui üks tegur neist ei jaga teise
püüdeid, ükskõikseks või tuimaks jääb või
mis veel halvem, teise püüdeid kohtleb vae-
nuhikkusega ja umbusuga.

Küll on kodu määrava, otsustava tähtsu-
suga tegur inimese vaimu ja hinge kujunda-
misel, kui aga kool kodu iseärsus, seega
noore hinge arenemistingimusi ei tunne ega
oma õpetust sellele ei kohanda, võib ta noor-
tes hingedes teha parandamatut kahju, segi
paisata selgumisel ja otsimisel oleva. Samuti
võivad kooli püüded olla kõige ideaalsemad,
nad jäävad õõnsateks, kui kodus neid ei toe-
tata ega seltskonnas neile kõlapinda ei leia.
Kodu ja kooli üksteisele ligindamine, tiheda
koostöö organiseerimine nende kahe asutuse

vahel, sõbraliku usaldusvahekorra loomine
nende vahel on sellepärast edule püüdva kas-
vatusteaduse peatulesandeks.

Koolil on noorte huvides põhjust küllalt
otsida ühendust vanematega, et pedagoogilisi
probleeme neile tuua lähemale. On traagi-
line mõelda, kuidas nende mittetundmisel
aastast aastasse korduvad vanad vead, eksemi-
sed noorte vastu, millest teadlikuks saadakse
alles siis, kui juba noored ellu on läinud ja
midagi enam pole võimalik heaks teha. Meel-
sasti veeretatakse vanemate poolt kasvata-
mise raskused koolile ja arvatakse vabanenud
olevat vastutusest, kui laps juba kooli on saa-
detud. Siin peab kodu ja kooli koostöö va-
nematele alles kätte näitama, kui suur osa
kasvatustööst siiski veel nende kanda jääb ja
et vastutus endisena püsib.

Ei või ütelda, et meil oleks puudunud
püüded kodu ja kooli vahekorra loomiseks.
Hoolekogude kohta käivad punktid algkooli
seaduses, samuti lastevanemate komiteed kesk-
koolide juures näitavad, et nende seaduste
loojatel silmade ees on seisnud ka see küsi-
mus. Kui hoolimata hoolekogude ja vanemate
esinduse kohati tagajärjekast tööst seda sõ-
bralikku koostööd, seda vastastikkust osavõttu
ja üksteise mõistmist ei ole, mis ideaalina ees
seisab, siis näitab see ainult, et niisug-
ust vahekorda ei saa soetada üksipäini sea-
dusandlusega ega see ei kujune iseenesest,

palisufega pilverüinkaid ja wikerkaari tumerat
värwilinti kõrgel mõlvi; kollaseid karifakraid
ja ühikut kasejändriku põllupeenral.

Nii hea on olla lähedas ühenduses narme-
ga; wajuda õiljate tunnete woogudesse unusta-
des kõike, millest mõelda on wasti ja paha; ka-
rada, julatada nois tunnetes kõik, mis wäiklane,
iisklik ja ajutine.

Unustada isegi oma asupait, wanus, sugu ja
nimi; olla waid jama, mis narm ja pilw ning
lill, — tihkune osatene suwest, wägewast fogu-
ilmast.

Olen armunud narmesse, tana majesteetlik-
ku awarusse. . .

Tuleaie.

Rohelisel murul, oja kaldal on tuleaie: mus-
tendaw mullilohk hunnikusse wettinud jitega
ja nelja, tules kõwerdunud raudwihaga — ja-
nikule jäämused.

Päewa tuuskimmend tagasi lõomas jän-
tuli. Leegid tõusid taewani. Rõõkas rõõm. Sajad
paarid jalgu löid kepsu nagu noored talleid.

Suimeste hingear, segi uduga, hõljus pil-
wena männide kohal.

Selites jalu lauluft. Minnilind andis töotufe
täwajest peale mitte enam laulda, kui inimesed
omawad nii kolawaid häält: lind ei joolwinud
wõiselusel alla jääda. Nargutise kewadeni otjus-
tas ta paisutada ja kõwendada kopjufest, et siis
wõistelda — jaantiöl edukalt.

Ent ka inimene wakis peatjelt päraft jaani-
päewa. Wiift haaras teda warakult jügise meele-
olu. Nõrdagi enam ei teinud ta taewani ulatu-
wat tuld. Nõrdagi enam ei tulnud ilutsema oja-
jervale, tuleafeme ligifonda.

Minult kari käib seal ja uudishimulik, walla-
tu mull'kast muustatab poolpõlenuid tulle — aja-
wiiteks.

Wistised, kidurad wõililled ja ühikut walge
ärjapea tudid imbritsewad tuleafet. Noor me-
lane kajutab kaffeks õite abitust, kaitsetust: uneb
neift wälja mahla wiimse tilgani.

Sied on ju loodud jeks, et meilane wõiks
maiuustada tiilgastufeni.

Ei jaa õis hoida tolm. talweks, ega ilu hom-
feks. Rõõk on õwel waid täwajeks. Wiift teab õis
ije ka seda. Wiift nutab ta taga oma hääbunwat
ilu. Ehk ei olegi too pärl, mis helgib jügishom-

vaid et see tuleb alles organiscerida püsiva ja sihikindla selgitustöö abil. Ei ole ka meie seltskonnas tunda ega näha seda huvi kasvatusküsimuste ja noorte vastu, mida need tööpoolest peaks pärima. Meie kanname küll määratu suuri kulusid oma koolide ülespidamiseks, oleme aga oma vaesusest hoolimata niisuguse rikkamehe seisukorras, kes arvab, et raha makstes ta end on vabastanud igasugusest vastutusest. Sooja hinge, oma südant me siamaani oma koolile ei ole annud. Seda tuleb aga anda.

Tundub hädapärast vajadust asutuse või

organisatsiooni järele, mis oma ülesandeks seaks sooja huvi äratamise seltskonnas ja vanemate hulgas kasvatusküsimuste, ühtlasi ka kooli vastu. Kui selle töö raskused peaks kohutama, siis tuleb meeles pidada, et kaalul seisab väga palju. Demokraatia jääb tühi-seks sõnakõlksuks, kui selle kõrvale ei astu tugev kasvatustöö, ütleb Aristoteles. Kuid mitte ainult demokraatia ei ole kaalul, vaid midagi veel kallimat, mis meie kätte on usaldatud — meie tulevik noorte näol.

Helmi Jansen.

Tänapäeva naised.

Helen Keller.

Tänavu suvel sai Helen Keller 50 aastat vanaks. Kui paarikümne aasta eest ilmus Helen Keller'i enese sulest ta elulugu, vapustas see raamatuke kogu maailma. See kõlas nagu muinasjutt, see kurtumma ja pimedada tütarlapse elulugu, kes oli õppinud kõnelemise ja kirjutamise, kes ise jutustas kogu ilmale oma elu kangelaslikku arenemiskäiku.

Meie silmi ees mõdus tol korral inimese vaimu meeleheitlik ja suurejooneline võit-

lemine; inimene, kellelt armuta haigus juba teises eluaastas röövinud kuulmise, nägemise ja kõnelemisvõime, võitleb enesele anderikka õpetaja abil osavõtu võimalusi inimkonna teadmistest ja elurõõmudest. Imetleti ja kuulati teatava umbusaldusega, kuidas see kurtumma ja pime noor naine sooritas ülikooli lõpueksamid samades aastates, kui teised terved tütarlapsed; meid kõiki sundis häbi tundma meie tusaste tujude ja sagedaste nurisemiste

mitul mee kroonis, kastetill? Ehk on ta õie piir?

Walged siigisliblikad tiirlevad õie kohal nagu lennukid kangelasel värskel talmu kohal.

Walged liblikad lendlevad üle tuleajame. Wiit avaldavad nad vaikelt kaastunnet kõigile, kes ilutsevad siin jaaniöö, ent nüüd on süvenemine muredeesse — talve ootel. . .

Ragu sipelgas ronib inimelaps päevast päeva. Ragu ori kasib ta aineid oma isandale, kellel proosafiline nimi — tõht.

Töö kihutab taga tööd, vajadus — waja duht. Siigi ilmub siigi järele nahale, ning rammekuvad käed kandes õfjatuid loormaid aina — tõhu tarbeks.

Word, harva haks, aasitas jätkub inimel julguft vastu hakata enda wägewale isandale: unustada muret, lafata töötamast, ning — ilut-feda.

Teha tuld, mille leegid tõusevad pilweni ning joendawad jüdanfti siigawas põue põh-jaa. . .

Erit waadates tagasi möödunud päewade elamusile näeb inimene waid kustunud tulle, wet-

tinud jõehunnikufest — tuleajet, mille kohal liigub walge liblikana kurbus. . .

Teele, teele kuretejed. . .

Pihlakad ägawad wiljarohkuse all. Pihlamarjade siigikillus tähendawad wihmast siigist. Näib olemat tõft.

Wiline wihm! Tahtmata fujutled taewalaotust tiheda jõelana, millest kurekawal, tundmatu hiiglane jõhkras nahjatujus ööd ja päewa raputab wet kaola eharmunud inimestle.

Kes wähegi wõib, piisib katuse warjus. Suwitajad siirduwad linnadesse. Beletuwad cema-le loodusest. Ei nad ülistata enam maeltu kaunidust. Shtuti kobawad neil käed harjumuse tõttu elektrimapu järele. — Ei ole!

Sügisel tulles tekib nagu mingisugune wõd-rastaw külmus maa- ja linnainimese wahese. Wõib olla on ta ojaft ka wõistetat.

Winkane kafutab jumel parimat, mida pakub loodus ja maapind. Ta lafeb end warustada wõimalikult efimeft jorti toiduainetega, lafeb end trostas põidutada ning faunas wihutada.

Teeb enese sõbraks maainimesele. Wahade

pärast see noor naiskangelane, kes nii lihtsalt jutustas meile oma ülrasket ja siiski nii rõõmsat nooruslugu. Ta kirjutab eriraamatukese jaatava elurõõmu üle, mida oleks pidanud andma lugeda kõigile neile, kes armastavad põhjusega nuriseda eluraskuste üle.

Suured teadlased tundsid huvi ja uurisid selle arukordse inimese arenemise probleemi.

Tuntud ameerika kirjanik Mark Twain kinnitas, et Napoleoni kõrval on Helen Keller kõige huvitavam iseloom ajaloo uuemas järgus. Siis jäi vaikseks Helen Keller'i ümber niihästi ta kodumaal Ameerikas, kui ka mujal. Helen Keller ise jutustab, et ta oli omaks õnnetuseks „Ameerika kõmunumbriks.“ Ikka jälle avaldati kahtlust ta võimete tõelikkusesse, ikka jälle piinasid teda teadlased oma uurimistega ja selle kõige kõrval nagu unustati selle nii rasketes kammitšates vaevleva inimvaimu otse uskumatut võitlust. Nüüd hiljuti, lühikest aega enne ta 50-t sünnipäeva ilmus ta uus raamat, milles ta jutustab oma küpsemate aastate elulugu ja jätkab ning süvendab seletusi oma vaesest ja puhtast nooruspõlvest ning võitlustest, mis tal tulid võidelda.

Kes oli Helen Keller? Ja mida on ta kätte võidelnud elult, elult, mis tema vastu on ülekohtuselt karm ja mis end luskustada püüdis ta ees. Kaheaastase lapsena kaotas Helen Keller haiguse tõttu nii nägemise kui ka kuulmise. Kurdi oleku tõttu ei saanud areneda ta kõnelemisvõime — ta jäi tummaksi; oma seitsmendama eluaastani elas ta siis umbes väikese looma elu, kes ei mõistnud oma ümbrust, kes ei osanud õieti avaldada oma tarvidusi, kes sattus piiramatu vihahoodesse, kui keegi temast aru ei saanud. Siis tuli ta pääsemine, ta suur eluõnn; 1887. aastal tuli andekas noor pimedate õpetaja Ann Sullivan Helen Keller'i vanemate kodu. Kõlab nagu kasvatusteadusline muinasjutt, kui meie loeme, kui üllatavalt lühikese ajaga tal õnnestus kärsitud last õpetada mõistma sõrmedetähestikku, siis temale õpetada mitte ainult oma ümbruskonna mõistmist, vaid ka mõistete ja tunnete edasi andmist; pärast poole siis õppis väsimatu Helen Keller ära ka kõnelemise, et pääseda ligemale inimestele. Ning selle kõige kõrval ei tohi unustada, et veel mineva aastasaja kaheksakümnendatel aastatel isegi seadus käsitas neid õnnetu, kellele loodus oli keelanud näge-

inimade kätte jõudes aga taganeb argpükslikult. Mitte põrmugi solidariteeti ega kaastunnet maarahva sügiste õhtude süstest!

Sünnipäev rahvas istuvad linnanaised kohvimajas, kinos või lihtsalt kodukambri aina all ajal, mil maanaised saapjavad mõõda portsi õue ja välja kumrugi jala küljes kilogramm muda.

Sinmas lastakse hooaja alguseks teha roosa-läikiv manifest, maal kaunistab kitiini leinarant kartulimullast.

Üle mätta, maa rändavad kured sinna, kus Egiptimaa. Siidid töötajail, ruttajail maanaisil pole aega unistada kaajakandamisest kuredoga.

Sinmas võib mõnigi daam priistata tolmumjalgelt, tõusta kõrgemale teistest surelikest — lennuki abil — ning leida unesti alla lastudes — õhtralt kiitust mahuse eest.

Oh! ja avalik kiitus maitseb meile sama hästi kui wafleuristatud mesi: teeb rinna itklemata pehmeks. . .

Suud ta muidu on suurepärase ajutiseks päädseada teemale siit sajude aegade siirduva sinna, kus taewas on hommikuti kuldroosa, ja mesi jõgedes selge ning parajasti nii sinine, et kollaks pehu sinetamisest, . .

Stop! See sõrdlus on wiisi labane. Mida teab peen, lendaw daam sinetamisest. See pole noobel. Peen naine, kuigi ta on lõpetanud majapidamisloosi, oskab sageli pehu pestu ja sinetada ainult — teoreetiliselt.

Teooria on noobliin praktilisest. Praktiliselt pesewad pehu ainult elukutselised sinetajad. Aga need ei lenda kunagi. Traawivad waid kingsepa kabe kõrwiga.

Tulewikus ehk hakkawad nemadki lendada. Tulewik, see on ju kõigi unistuste sinimandria. Meie kauge, soe, wiljarikas Egiptimaa.

Tol sinimandrial saawad krobelsed käd olemata sama suures lugupidamises, kui manifestiiritud käd.

Käte hiilgeaeg on alles ees. Nad saawad asendada passi, mis meil kaotatud.

Sellepärast hoidkem käd normaalfetena, ja pärandagem nad kugeatena enda lastele.

Kummaline ettepanek, mis?

Säriekordne kalambuur, sõnade mäng? — Käd päranduwad ju iseendaft, automaatselt nii delda.

Peaks olema nii. Ent omelti on inimese mõistatus lahelnud ta selle tõstasja juures, nagu ta

mise ja kuulmise — idiootidena; ning et samuti kohtas neid kogu seltskond.

Esimesena oli Dr. Howe seekord võtnud oma kasvatusese kurtumma ja pimedameeriklanna Laura Bridgmanni; tema katse õnnestus. Sama meetodi järele töötas Ann Sullivan ja arendas seda veel edasi. Ann Sullivan oli ka see, kes võitles kätte Helen Keller'ile loa astuda ülikooli (võitlus oli väga raske); ta käis ühes Helen'iga igal ettelugemisel, oli seal tema tõlgiks ja tagajärjeks oli, et Helen Keller lõpetas ülikooli normaali ajaga ja lõpetas selle cum laude.

Kuid alles peale selle igatsetud raske sihi saavutamise algas Helen Keller'i elu kõige raskem võitlus, nagu ta seda ise jutustab. Omas uues raamatus seletab Helen Keller, et pimedate kasvatamisel mitte algus ei ole kõige raskem; kõige raskemaks kannatuseks osutub pimedale, kui ta oma õppimise lõppemisel ei leia elus võimalusi tarvitada kasulikult omi teadmisi. Ta ise lõi omale pikkade võitluste tagajärjena oma enese elukutse: töö oma kaaskannatajate, pimedate, kurtide, tummade heaks ja nende hulgas. Ta algas pimedate heaks töötamisega: juba 1903. aastal esitas ta Ühisriikide valitsusele et-

tepanekud töövõimaluste muretsemiseks pimedatele. Kaua aastaid oli ta Massachusettsi osariigi pimedate komisjoni liikmeks; pea kõigis Põhja-Ameerika osariikides on ta esinenud kõnedega, püüdes äratada huvi ja kaastundmust pimedate vastu. Hiljem laiendas ta oma tööpõldu ka kurtide heaks. Ta kõige suuremaks poolehoidjaks ja toetajaks ta elutöös on kogu aeg üks Ameerika tähelepandavamaid mehi: Graham Bell, telefoni leiutaja, — kes aga ise oma leidust hindas palju madalamalt, kui oma isa Melville Bell'i elutööd, kes oli väljatöötanud foneetilise tähestiku kurtidele.

Kuid ikka raskemaks muutuvad Helen Keller'i elupäevad. Ammu lõppes rahasumma, mille kogunud suuremeelsed sõbrad ta hariduse lõpetamiseks; nüüd pidi ta ise hoolitsema oma elu ülespidamise ja oma armastatud õpetaja tuleviku kindlustamise eest. Meile kõigile tundub võõrastav, kui kuuleme, mil teel Helen Keller püüdis raha teenida: — see sündis meie mõistete jaoks mõnigi kord liig „ameerikalikult“. Ta esineb varietees, ta püüab pääseda isegi filmi — kuid kõik äpardub. Sellele seltsis veel puht-inimlik kannatus, naise kannatus. Ann Sullivan, Helen Kel-

fahles ja fahleb taevakehade liikumiseaduste juures.

Üks endisel ajal inimene pereinastelast arvas võivat tõendada fakti, et logelejate, s. t. kehaliht tööd mittetegijate käed olla hulga lihemad töötajate käest.

Surmtõsielt emustas ta käte atrofeerumist, kofhukuivamist nois perefondades, kes põlvest põlve keelduvad tegemast füüsilist tööd.

Snimene käteta! Nummaline tüüp! Millega terefaks ta siis? Millega loeks raha? Mille abil kirjutaks alla veekilile? Ega ometi juure warba abil!

Ei! Tänu taewale, farnaseid jõledaid nähteid ei karvitse meie karta: meil on ju sport.

Kuigi meie häbeneffine sooritada töid nagu: pesu pesimine, milja koristamine, puusaagimine jne., siis wiistama ometi meeleldi oda, heidame ketaft, tõukame kinni. Ujuame kas wõi Soome. Wehleme nagu raudriiulid.

Sõnaga — meie käed on hällalt kõwad ja silled haarama auhindu, jaavutama rekorde.

Ujakirjad lubisewad spordivõistluste kirjeldust, ja fangelaste nimestik wenib pikaks nagu meremadu.

Warsti oleme spordi alal fangelasrahwas. Suurepärane! Jääb iile ainult oodata aega, mil möödub äge rekord: ja auhinna palawit, ning paljastub spordi tõeline tähtsus ja tuum: karastada termit ja kasvatada oskust energia pingutusteks üldkasulikeks otstarweiks.

Tolle oskusega, raudse termitsega, muudame oma kodumaa miljariffaks nagu Egiptus waa-raode päewil.

Lorutame, fraawitame maapinda pikki ja põikki. Siis wäheneb ka mada siigiste fajuude ajal. Warustame hämaramadki nurgad elektriga, et käsi ei otfiksi üheski elamus nuppu — asjata.

Päraft põhjalikku imbertuufundumist igal alal kaob meis joow mõttetult kuhjuda linna-desse.

Suurduane siigawasti maasse. Ei tiku enam ühes furgebega lendama Egiptimaale. Kui kirgedel on jaabunud aeg lemuiks, jaadame neid — auawaldustega nagu tähtsaid füüsilisi — oma riigi rajani.

Saulame neile fooris:

— Teele, teele furefese, —

Ent kaasa ei tule: meil hurbane elada omal finimaal, oma „Egiptuse kartulipottide juures“.

Käo Orvik.

ler'i asetamatu saatja, abiellub; mehe elu kahe lahutamatu naisega, kelledest üks on pime, teine pimedaks jäämas, võis olla raske; kindlasti aga oli veel raskem mõlemi naise kannatus, kui see abivalmis sõber mõne aja järele neist lahkus. Helen Keller ise ütleb, et tema enese elu ime on saanud areneda ainult kurbmängu pinnal — see kurbmäng oli Ann Sullivan'i elus.

Kuid hoolimata kõigest ei kaota need kaks võitlejat julgust. See uus raamat aina kubiseb suurte inimeste piltidest ja kirjeldustest igalt alalt, kes kõik olid Helen Keller'i võitlustes ta sõbraks, julgustajaks ja poolehoidjaks. Suured kunstnikud lasevad Helen Keller'i osa saada nende kunstist, mis on võimalik ainult ta „hingestatud sõrmede” kaudu; isegi filminäitlejad, nagu Charlie Chaplin ja Mary Pickford võimaldavad temale saada ettekujutuse nende võimistest. Ja kõige selle taga on loodus suvise tuulepuhanguga, mis paitab ja mida võib tunda, roo-

side lõhnaga, mida võib sisse hingata, tormivingumisega, mis sasib juukseid, nagu hullumeelne sõber . . . kolm ust ellu, mis jäänud Helen Keller'ile, — haistmine, tundmine, maitse, — nende kaudu pääseb sisse mõnigi rõõm ja mõjub ikka jälle julgustavalt sellele elule, mis püüab pimedusest valguse poole. . .

Kas see valgus on teistsugune, kui see mis paistab meile, nägijatele? Kas see ilm, milles elab Helen Keller lõpuks ometi mitte ei erine meie omast, — kes võiks seda öelda?

Kuid tema elu oma kangelaseliku võitlusega, oma muredega, oma kitsaste piiridega on arendanud selles naiskangelaseks suure ja üleva elujaatava usu, mis väljendub igas tema eluavalduses, igas tema kirjutises: „Milline meie elu ka ei oleks — ta on hea . . .”

See tema usk on ühtlasi tema väärtuslikum and alati nurisejale inimkonnale.

Jaanike.

Jaanike oli armsamaid ja võluvamaid lasti.

Ta oli kolme ja poole aastane. Aga ta isa ütles temast: „Ta tundub mulle täiesti kahetja aastaste poisikestena.” Ja ta ütles seda vieti. Ta oli suur, osav, tugev ja kandis kõrgel oma ilusat masuurilase pead. Tal olid hallikaspruunid juuksed, milledele päikene heitis lillakaid varje, nagu värskelt küntud maapinnale. Nad olid läikivad ja peenemad kui siid. Silmad olid tal sinised, nagu kuldastel roosa, ilne rõõmus ja julge.

Ja kui tugev ta oli! Ta oli lihtsalt händinud jõurmees! Ta haaras ja tõstis üles ühe käega jaali kõhutad tugitoolid ja kandis nad aeda. Mias ta mängutas ta omi purihobuseid ja need oli kõik jonnakad ja perud. Tuul minigus ratjaniku kõrvus ja aed mõõbus peadpööritava kiirusega ta silme ees. Suur mets, kuhu nad aga ialgi päralt ei jõudnud, kohises, wõi oli see ainult mere kiire liikumine, mis tujus meeleetus rütmis lapse joontes?

Jaanike polnud veel kahe aastanegi, kui isa ta võttis enese juurde elurja hobuse selga. Poiss oli rõõmuft joobunud.

— „Tu=ku-tu=ku-tu=ku.”

— „Tu=ku-tu=ku-tu=ku — kostsid hobuse sammud maja juurde viival kiviteel. Oli kevad. Puud olid riitunud heledasse kahvatuasse rohelistesse loori. Puude oksjade vahel oli helesinine lainetus; see oli taevast.

Kaugemal oli muru; see oli üleküllvatud väikeste kollaste tähtedega. Need olid lilled. Veel kaugemal paistis veji.

Wäikejed tahmajad hüplefid türelt Jaanike silme ees. Tee meemel mängis poisike löötspilli.

Jaanike kisedas rõõmu pärast ja ta hää — täis, helisev ja tõsine, polnudki nagu lapse hää:

— „Hopp!”

— „Ja hopp! hopp!”

— „Kuhu sa nüüd sõidad, Jaanike?” küsis isa.

Ja mõlemad hüüavad korraga:

— „Sõtta, Rattikene, ifka sõtta!” *)

Löötspill kostab nüüd kaugelt nagu jääskede sumin kõrva juures. Jaanike hoiab mõlema käega hobuse kaelast kinni. Isa hoiab tugevasti ja kindlalt kinni oma poisist, ta hoiab oma käe all Jaanike silmame. Ja kui ta kum-

*) Tuntud Poola rahvalaulu algus.

mardub lapse üle, siis kuulab Jaanike ta meheliku südame tugewaid lööke.

Jaanike hakkab õnne ülemoolavusest nutma.

Jäa on temale andnud oma parima. Tema ise, wana 1863. aasta mässu kangelane, jäi mõitluses karastada ja kordumalt haawata. Ta pidi end rawitsema paljude kuude jookslul. Ja niipea kui ta jäi tõusta jängist, wõeti ta kinni, aeti ta pea paljaks ja sumiti teda teenima Wene sõjaväes.

Õnimehel korral, kui temaga seal toorelt ümberkäidi, wastas ta jellele kõrvaliiluga oma ülemusele, põgenes, rändas maalt wälja ja elas kümme aastat wäljamaal. Ta ei põlganud seal ühtegi tööd oma elu ülewaltpidamiseks. Sellest jäi temale eluks ajaks huur ihejewisus ja paljud ostused.

Jaanike polnud pagulane, ta polnud elanud kangelase seiklusrikkuses, kuid see kõik näis temas olema, see hoowas tema olemusest, tundus tema rõõmsas meelkewuses, oli tema alaline eneseawaldus. Kolme aastajena jookkis ta tallidesse ja suurte poistega koos rakendas hobuseid. Ta tõstis fergelt rangid, wiskas need hobuseil kaela ja kinnitas nad sõjawalt. Tema sõber oli wäike Mikkel, kahelja aastane pois. Mikkel oligi lööstpilli mängija ja Jaanike hakkas armastama seda mänguriista.

Ta õppis sellel mängima ja mõlemad poisid tarwitafid seda waheldamisi, kuid peamiselt armastas Jaanike kuulata oma sõpra ja siis ise kaasa laulda. Tema laul oli ilma sõnadeta, see oli „ho-hoho-hu-huu“ mida ta moduleeris imehästi oma sügawa häälega.

Kõik ta parimad tundmused kuulusid Mikkelile enesele. See wäike Jaanike oli südamlikumaid ja parimaid sõpru. Mõlemad seltsilised olid alaltiselt koos. Koos läksid nad põllurile „tööle“ ja koos ratsutasid nad tööhobuste seljas koju. Koos kadusid nad terwete päewade kaupa, luusides metsades, põldudel, aasadel. Koos laulsid nad ühes lindudega, piitudes õppida nende erinewaid hääli. Jaanike ei tahtnud süüa lauas koos oma wanematega. Ta tahtis süüa Mikkeliga. Taheti kutsuda poisike ta perekonna lauda, kuid selle wastu oli Jaanike. Ta tahtis olla temaga kahelise. Ta otsis endale söögikoha. See oli all eeskojas, teise majakorda wiima trepi käänaku all. Seal nad siis istusid mõlemad ja sõid ühelt taldrekuult — alati. Mikkel tõi kaasa oma tüki musta leiba ja pakkus seda Jaanikesele, kes teda omakorda kostitas oma wõijaiaga. Nii murdisid nad koos sõpruse leiba.

Õbögi ajal fargas Jaanike mõnikord üles,

jookkis treppi mööda üles ja karjus pööningu pimedusesse. See oli nagu wäljakutse tundmatule waenlasele. Oma jumaldas oma wäikest poisiki.

— „Jaanike, mu armastatud poeg!“

— „Ei.“

— „Jaanike, ema päitene!“

— „Ei.“

— „Mis ja siis oled?“

„Jaanike, ainult Jaanike,“ hüüdis ta ja siis wiskas ta enese ema kätte waele, nagu ta hakkas ta temale tõendada, et seejama Jaanike oskab armastada kindla, meeliku, lõpmatu armastusega. Kõik temas kõneles rõõmsast julgusest ja jõust. Ta ema oli arg ja närwiline. Kuid ta siiski lubas talistamatult Jaanikesele üksildasi ekskursioone kangel metsades, ta ratsajõute; ta kadumisi õhtu pimedusse. Kui poisike siiski halwa ilma tõttu teelati wälja minna, meetis ta oma aega mõne raske käsitööga. Hoowimata pindadest, mis tungisid ta sõrmedesse, ehitas ta laudadest, mida Mikkel wäljast tõi, silde toolide waele ja ronis nende peale. Saagedasti langes sild kokku ja Jaanike kukkus, kuid mihuga otjaetsel, paistetanud filmaga, ajus ta jalamaid uue silla ehitamisele „mille peal ta tõndida wõib.“ Ühel päewal, oma isa kabinetis, tagus ta parketi sisse mõnikümmeend naela. Siis seletas ta: „Seal kriikkus üks laud, ta oleks wõinud katki minna ja isa oleks wõinud läbi kukkuda.“

Jaanike tõusis üles warahommikul, kui meel pime oli, aetud uudishimust, mis wäljas sünnib. Tal oli fogu aeg tundmus, et elu põgenes tema eest ning et iga minut, mis antud unele, rööwib temalt midagi. Ja „elu“, — see oli kõik, millesse ta wõis mahutada „ma pean teadma“ ja „ma jaan seda teha.“

Mikkel waatles ilusaid kullakarwa mureleid puu otjas.

— „Kas sa jaad puu otja ronida?“ küsis ta Jaanikeselt.

— „Kindlasti,“ hüüdis poisike ja katsus otjekohe seda teha.

Ta oli rõõmus nagu noor päike. Kuid üksifutel filmapildudel waldas teda äkitiselt imeline, ärarwõitmatu hirm. Nii seisus ta ühel sügisel päewal aias lillepeenra ees ja waatles punetatat taewast, mis hoowas wälja külma. Ta nagu punetas ja ta pill oli tühi. Ükki karjatas ta walgult ja hirmunult ja hüüdis emale, kes ta juurde jookkis, imelise häälega:

„Mul pole hirmu. . .“

Ühel päewal oli ta ema juures taas ja näitas jellele oma lastanjate fogu. Korraga kuudus wäljast kapjade müdinat, siis hoowikoera

Pluto vihast aukumist. Ja siis tuli Mihkli karjatus.

Ühe hüppega oli Jaanike läbi akna väljas hoovi peal.

Mihklil oli Jaanikelele midagi velda ja ta oli tulnud temale külla. Kuri hoomikoer, kes fetist lahti oli muistatud tormas Mihkli kallale ja vistkas ta selili.

Samal hetkel haaras Jaanike mõlema käega koera kaelast kinni ja nii jändis esimene õnnetus, mille ohvriks sattus Jaanike. Ta tundis enese näol koera kolejuuri lõugu ja läbitungivat, terawat valu.

Ta pigistas end oma sõbra vastu, taitstes teda oma kehaga ja karjus nuttes:

„Mihkel, Mihkel!”

Kuni ema, kes ka nuttis, tema tuppka kandis ja veri voolas ta haavast, hüüdis ta wahetpidamata:

„Mul pole hirmu! Mul pole hirmu!”

Koer wiidi otsekohse ära. Matuse aja pärast kostis läbi terve maja isa hirmuäratav karjatus: „Kus on Pluto?” Kuid koera polnud enam.

Sellest õnnetusest jäi Jaanikelele arm põse peale.

Warsti tuli talw.

Põllud ja teed kattusid walge lumekorraga, millele heitusid sinikad warjud. Rõugu ilmale lauges vaikne ja jätendaw külm.

Jaanike kaswas suuremaks ja tugewamaks. Ta oli omas wiiendamas aastas. Ijal oli nüüd rohkem aega ja ta sai rohkem koos olla ja tegemist teha Jaanikelega. Ta tegi jeda lihtsalt, ilma teadusliku mõtlemiseta, julgelt. Ja ta mõis juobuda rõõmalt, kui temale wõlbi, et Jaanike oli poegade poeg. Ta kõndis majas õnnelikult ja lauldes. Ning ta jutustas Jaanikele, kuidas tema enese nooruspäewil ta kõndis lumiseid metsi wõõda, peites end ja wõitles, kannatas nälga ja külma, oli kaetud haawadega. Ja nüüd, waat nüüd — on temal poeg, — poegade poeg — tema wäike Jaanike!

Ühel päewal lasti ta hobused jaani ette raskendada ja sõitis poisiga metsa. Minult nemad — kaks meest; ema jäeti koju. Seistes püsti jaanis terwitas Jaanike ema, tõstis kõrgele oma tumesinise müüri.

Saan aina lendas libedal ja tasasel lumeteel. Oli kõrwa külm ja kiire liikumisega lõikas õhk poisikele nagu otsekui terawate woateradega. Arm põsel kahwatus kergelt; ta silmad, milledeks kajastus juur waimustus, olid selged nagu kaks sinikat kristalli.

Põlludel näists jätendama tuhanded kallistiwid. Jaanike awas suu.

— „Ma hingan jüdame põhjani!” hüüdis ta ja ta jüdames kostis kallistiwide kõlin, mis jätendasid lumes. See oli jell filmapilgul, kui temasse tungis jelle awatud juu kaudu äraandlit jurm.

— „Jaanike, pea juu kinni!” kästis isa. „Singa läbi nina.”

Jaanike hakkas sõnatuulelikult hingama nina kaudu.

— „Küll on ilus ilm, Jaanike!”

Wäike oli wait.

— „Sa ei ütle midagi?”

— „Ma kõnelen waimus.”

Siis:

— „Kas ja ei kuule isa? Ma kõnelen ju waimus.

— „Ja mõtled küll.”

Ija waatas enese ette ja ta head sinised filmad olid weel lapselikumad kui Jaanikele omad.

Nad jõudsid tagasi koju. Puude latwult lauges pehme lumi.

— „Meil tuleb jula,” ütles isa. Jaanike hakkas rõõmsalt lobijema.

Järgmisel õhtul oli tal nelikümmeend kraadi palawikku. Ta hüples ja kargles jängis, wõitles nagu hullumeelne nägematu waenlase vastu.

Kuid kuigi teda põletas palawik, oli ta mõistus selge. Ta karjus: „Ma ei taha!” ja kõikide jüdamed wäriksid walus, sest keegi ei tahtnud.

Toodi wana arst, kes jumaldas poisji. Ta ei osanud määrata haigust. Ta naeris. Ta teadis, et Jaanike on karastatud poisj, et ta jooksis mõnigi kord palja jalu lumes. Ta imestas ja ütles: „Wõib olla, on see palawiku hoog. See möödub. Nii tugew poisj!”

Ja palawik langeski. Ta tõusis üles, rietus ja liikus tasajelt majas. Ta tahtis isegi kotta minna, aga isa lufutas ukse. Oma takistas ta wäljaminekut kõõgi ukse kaudu, kus teenijad ta suure waimustusega vastu wõtsid. Järgmisel päewal juba jooksis ta aias otse hullumeelise rõõmuga. Kuid nelja päewa pärast sai palawik temast uuesti wõitu ja seekord juba lõpulikult.

See oli kurgutõbi.

Ija ja ema kaotasid pea, nad ei suutnud isegi nutta.

Laps oli täie mõistuse juures ja trööstis neid. Temale pandi soojad mähised, teda sunniti kuristama, wõtma igasuguseid rohhte. Poisj täitis kõik eeskirjad sõnatuulelikult ja iga ta liigutus näitas, et ta wõitleb haiguse vastu. Ta fortsutas oma heledaid kulme, ta filmad pilduisid wälke. Ta hüppas oma jängi peal,

püüdis mängida ja katjus wäljakutsjuda naerastust wanemate näol.

Õhtu eel kaotas arst iga lootuse. Õhtul oli laps suremas.

Läbi afende paistis õhtune widewik. Kuu tõujis.

Kogu majas walitjes waihus. Jaanike nagu luges oma surmaohtust juuresolijate nägudest ja ta kirjendas:

— „Ma ei sure mitte!“

Siis jäi ta kurbalt wait. Ta pilk peatus afnal, mille taga maailm, mida ta nii wäga armastas, jäi ifka pimedamaks ja kurbemaks. Kella seitsme paiku õhtul lasks ta tuua oma wäikse õe, aastaste tüdrukut, keda ta harilikult kandis ringi nagu nukukest. Tema soow ja igatus õe järele olid nii sundinud, et hoolimata külgehaakamiste hirmust, laps tema juurde toodi. Ta mängis lapsega, suudles teda. Siis pöördus ta kõrwale ja uinus. Ta rahustas weel õrnalt oma ema:

„Ma ei sure ju, ema!“

Ta oli jelles kindel.

Kuni ta uinus, seisis aja ukseläwel, pilk pöördud lapse punetawale näole. Kella kümne paiku hakkas Jaanike lämbuma.

Arst pöördus aja poole, palus teda wia oma Jaanikest kiirelt, kiirelt linna, kus teda ehk weel wõiks päästa lõikus. Midagi muud polenud enam teha. Siin oli surm kindel. Jäa ligines afnale, tuikudes nagu purjus. Wäljas oli wiiskümmend kraadi külma.

Ja temas elas weel, elas ifka weel mingi hullumeelne lootus. Ta hoigas ja kutsus wälja kõiki Jaanikese waenlasi. Oma wiidi toast wälja. Arst nuttis kõrwaltwaas.

Jaanike oli üksinda, kui ta wiimast korda hinge tõmbas.

* * *

Jaanikese haual kaswajid kaks walget alaatsiat. Nende õied olid rikkalikumad ja lõhn õrnem kui teistel puudel.

Linnud nende okstes laulsid rõõmsamalt ja kõgu hüüdis seal kauemini kui mujal. Tundus, nagu oleks Jaanikese hing, mis oli nii rõõmus ja elujaataw, kandunud neisje, kõwa ja tugewa puu sisse, mille õied nii õrnad ja lõhnawad.

Poola naiskirjaniku

M a r i e D a b r o w s k a järele.

KROONIKA

Suwitaw näitus naiskongressi ajal.

Naiskongressi ja Naisliidu peakoosoleku ajal korraldatakse Tallinnas suwitaw näitus, mis esijoones peaks suwitama naisi, eriti aga perenaisi.

Näituse mõte läks wälja naiskongressi korraldajast komiteest, kus arwati, et kongressile põitjatele oleks kindlasti suwitaw Tallinnas wiibimist kajutada ka selleks, et tutvuneda uudistega kodumajanduse ja kodukaunistuse kui ka teiste naiste tööaladesse puutuwate uudiste ja wiimaste aastate täiendustega. Kuna kongressi korraldawal komiteel üksi oleks käinud raskest korraldada igakülgset näitust, siis ajutati wastawate nõupidamiste järele näituse korraldamiseks komitee, kuhu kuuluvad esindajad: kodukaunistuse keskkomitee, naisliidult, maanaiste keskkomitee, naiskodutantselt, ringhäälingult, elektrotehnika liidult ja a.-s. „Näitusekmit“, kes on ühtlasi näit. tehnil. korraldajaks. Näit. ülesandeks on esitada kõiki wiimase aja saawutusit kodu ja koduse majapidamise, kaunistamise, mugawuse ja kodukorraldamise hõlbustuse alalt. Kodukultuuri ja kaunistamise osak. esitatakse kaunistuseesemed kodukaunistuse ja kunsttööstuse aladelt. Peale selle uuemad töõgi, wanniubade ja pesutõõgi sissejeaded. Samuti ka keediste ja toitute alalhoiu meetodid ja esemed. Selle osakon-

na korraldamine on esijoones naisorganisatsioonide ülesandeks. Raadio alal, mis meil ifka laiemalt piir- da wõitmas, korraldatakse järjekorraline raadiovõit- näitus, kus esitatakse kõiki wiimased uudised ja täien- dused sellest alalt.

Suwitawaks alaks töötab kujuneda elektri ja gaasi kasutamise koduseks majapidamises ja käsitõõs. See ala on igal pool maailmas wiimastel aastatel hõiglasammudega edenenum, muutes majapidamist ja käsitõõd hõlpsaks, terwishoidlikuks ja odawaks. Näitus tahab kaasa mõjuda, et meil elektri ja gaasi tarvitamine wõiks muutuda kutsusajast igapäe- waseks tarwiduseks.

Arwatavasti põitab kongressile üle kogu riigi laialdaselt osawõtjaid, mille tõttu näitus omandab täitja ülemaalse tähenduse. See peaks wirgutama näitusest osawõtjaid esinema rikkalikult, nii et eelolew esijoones naistele määratud näitus kujuneks õpetlikuks ja suwitawaks.

Naiste eemaleõõrumine naisaladelt.

Naistete majandusliste aegade tõttu kujuneb meil eluwõitlus ifka terawamaks. Kõige roõhem kannata- wad selle all naised. Gestis on naiste arwuline üle- taal meestest õige suur. See tähendab teiste sõnadega,

et juur hult naiji peavad ise enestele eluülewõlpidamist teenima, sest neil pole lootustki, et nad saaksid abielluda ja nii pääskehfid leinamurest. Aga ka abielunaijed on sunnitud iga aastaga ikka suuremal arvul otstima teenistust, sest mehe sissetulek ei võimalda pehkonnale äraelamist.

Kuid teijelt poolt näeme päris järjekindlat püüdu wälja süta naiji mitmest alast. Nii loeme ja kuulme iga päew naisõpetajate wallandamisest. Abieludes peab iga naisõpetaja arvestama koha kaotamisega. Ka teistel ametaladel püütakse wabaneda naistest. Kuna meil ju iga pool kohtade määravad mehed, mõib teenistussüüsiinus naistele muutuda wäga kriitiliseks juba ligemas tulewitus.

Ikka ja alati on iga pool rõhutatud, et naine on hea kaswataja ja et kõige sobiwam amet naijele on kooliõpetaja amet. Nüüd aga kuulme, kuidas iga pool kooliõpetaja walimistel eelistatakse mehi. Kõige ilusama „pärliga“ sel alal jai toime Wiljandi maakonnawalitsus. Hiljuti läbisitas ajalehti kuulutus, et Wiljandi maakonna tütarlaste täienduskoool wajab koolijuhatajat — meest. Tütarlaste täienduskoolides warrustatakse tütarlasti teadmistega, mida nad wajawad tulewaste emadena ja majaperenastena. Käsitöö, pesuõmblemine, majapidamine ja aiandus on seal peamised. Wiljandimaal määrab nüüd kooli meesjuhataja, misjuga peamad olemä lapsenähkmed, misjuga löitega peju tuleb walmistada lastele, misjuga teetmiswiisid on kõige otstarbekohajamad jne.

Kui aji ka mujal ses suunas edeneb, olemä warsti nii taugek, kui see oli Saahamaal aasta wiitekümne eest, kus kol korral riigipäewal tiks rahwasaadik wäga uhkelt ja tundmusrikkalt hüüdnud: „Zumal tänatud, meil Saahamaal on jentini rinnalaps ja selle eest hoolitsemine ikka weel meeste wõimuses!“ Teijest küljest kerib aga küsimus, mis jaots meil siis weel ülewõlpeetatsje förgemad tütarlaste kodumajanduse koolid, mis just määratud õpetajate etewalmistuseks kodumajanduse alal ja kust wälja tulewad eriteadlased, kes tutjutud tütarlaste täienduskoolide juhitudeks ja õpetajateks. On tõesti nähtawasti wiimane aeg, et naijed muutuks aktiivjemaks oma tööalade kaitsmisel ja fajuatks selleks omi, praegu weel maksmaid kodanikuõiguji.

Politiilised erakonnad ja naijed.

Saaha Naisliidu häälkandja kirjutab: Kujutaks pilbitis jelle kohta, kuidas poliitiilised erakonnad naiji hindawad ja kuidas nad püüawad wõita nende poolehoidu on järgmine kiri, mis meile jaadeti: „Kui meie kohapealne klanawolnik X külastas minu meest ja püüdis teda wõita oma erakonna liikmeks, küsijin ma temalt lõperts, kas ta nüüd mind mehe naijena ei püükagi meelitada oma erakonda. Seepeale jain ma nimetatud härralt wastufe, jeda temal ei tarwitjewadki teha, sest endastmõistetawalt häälkewad abielunaijed koos oma mehjega. Nii hindawad erakonnad naiste poliitiilist mõtkemist ja niijugune see siis nähtawasti ka on.“

Naiste Hääle toimetaja Marie Reisik'i aadress on nüüd:
== Suur Roesikrantsi tän. 4—1, tel. 13-91 ==

Väljaandja: Eesti Naisliit.

Vastutaw toimetaja: Marie Reisik.

E. Naisliidu ja Maanaiste Keskseltsi

loterii ligineb.

Naised, levitage seda loteriid. Loterii puhaskasu läheb naiste tegevuse töstmiseks. Naised, hoolitsege isä selle eest, et just naise saaks selle loterii loosimisel miljonäriks.

== Ostke ja levitage loosipileteid ==

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk, Tallinnas, 1930.

EESTI
 RAHVUSRAAMATUKOGU
 AR

16.90
 188-5